

משנה - בכורות - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

[פרק ח](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ט

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

א

פרק

פרק א - משנה א

[א] ומיהו איכא נמי דיני דמתניא בטהורה ואיתנהו נמי בטמאה, כגון המקבל צאן ברזל: **[ב]** הוה ליה לפרש המסקנא שהוא שמא ישאיל או ישפיר. ועין תוספות יום טוב: **[ג]** ואם תאמר היכי משפחת לה שיתחוד שום אבר ולא תהיה בעלת מום כו'. ויש לומר דמשפחת לה כגון שהיה יתר כמין אצבע בידיו או ברגליו ואין בו עצם, שאם חתכו כשר. בית יוסף: **[ד]** הלוקח כו'. בגמרא עביד צריכותא כל הני למה לי למתני: **[ה]** במדבר. ולדורות מנלן, אמר קרא **[במדבר ג]** והיו לי הלויים, והיו בהונתן יהו. גמרא: **[ו]** כהנים מנלן, כדאמר רבי יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים, וזה אחד מהן, והכהנים הלויים בני צדוק **[חזקאל]** גמרא: **[מז]**.

פרק א - משנה ב

[ז] סוּס. הרא"ש גרס כמין פרה, מדגרס בסמוך ומה הם, ולא ומהו. וגם מדתנו לקמן וטמאה שילדה כמין טהורה. וכמין סוס בבביתא תני לה. וגם הצריכותא שכתב הר"ב אבביתא נאמרה בסגיא. ומיהו הר"ב גרס

ומהו: [ח] סתם סוסים אדמים הם. רש"י: [ט] טהורה שילדה כו'. בגמרא יליף להו מקרא. והא דקתני שהיוצא כו', סימנים בעלמא הוא דלא תחלף לך גרסתך, דלא תימא זיל בתריה דידיה, והאי טהור מעליא הוא, והאי טמא מעליא הוא, אלא זיל בתר אמייה. גמרא: [י] נפקא לן בגמרא, הוא טמא, ואין חלב מהלכי שתים טמא. ואמרין עלה, כשפרש. אבל לא פרש, אסור מדרבנן. וכתב הרא"ש דטעמא משום דאתי לאחלופי בחלב בהמה טמאה. וכן בשר אדם כיון דאין דרך לאכל בשר אדם מחלף בבהמה טמאה: [יא] פרוש, דדג טמא משריץ בגופו עברו כשאר בהמה וחיה. אלא דרב משריץ במינו, וזה השריץ מין אחר, כמו שבלע כו': [יב] אסור כו'. תימיה, דבמסכת אהלות סוף פרק י"א תנן, בעופות ובדגים כדי שתפל לאור ותשרף, אלמא חשיב עכול, והכא נמי לשתרי. ויש לחלק בין אסור לטמאה. עוד יש לומר דיש להחמיר כרבי יהודה בן בתירא דבעי מעת לעת, והכא בלא שיה שם כדי עכול. תוספות:

פרק א - משנה ג

[יג] דלפטרו ממצות עריפה לא היה צריך להפריש מספק. כמו שאין נוהג לכהן מספק, כמו כן אינו עורפו מספק. תוספות. ובגמרא מתניתין רבי יהודה היא דסבירא ליה פטר חמור אסור בהנאה ואפלו מחיים. ועין תוספות יום טוב: [יד] ואף על גב דלגבי הפרשת טלה אחד הוי ליה תרי ספקי, שמה אחת ילדה שני הזכרים, ואם תמצא לומר אחת ילדה זכר ונקבה, שמה יצאה הנקבה תחלה, אפלו הכי כיון דאפשר בתקנתא לית ליה למסמך אספיקי. ועין תוספות יום טוב: [טו] ולא חש לאדכורי תנא דמתניתין, משום דכבר אשמועינן בבבא קמיתא דבמקום הספק מפריש טלה והוא לעצמו. ובבבא דסיפא דאחת בכרה ואחת לא בכרה דתנא זכר ונקבה מפריש טלה והוא לעצמו, ולא תנא אין לכהן כלום, משום דבעי לאסוקי עלה שנאמר ופטר חמור תפדה בשה. ועוד כו'. תוספות: [טז] ואף על גב דבזכר ונקבה או שני זכרים ונקבה לא ממעיט מהפרשת טלה אף על גב דאיכא נמי תרי ספקי, תרץ הפסוק משנה דיש לומר דשאני שני זכרים ונקבה דמתוך שהוא צריך לעשות בהם מעשה לתן טלה אחר לכהן אמרינן ליה דיפריש טלה ואף על גב דתרי ספקי הוא. אבל בשתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות כיון דאין צריך לעשות מעשה לתן שום טלה לכהן, לא אמרינן שיפריש טלה לעצמו, מאחר דתרי ספקי הוא: [יז] גם הראב"ד השיגו שהכל נכנס בספק אחד שהוא שמה הזכר יצא אחר הנקבה:

פרק א - משנה ד

[יח] שְׁנֵי זְכָרִים. וְנִתְעַרְבוּ. הֲרַמְבַּ"ם: **[יט]** שֶׁנֶּאֱמַר. אֲרִישָׁא קָאֵי, כְּלוּמַר מְנַלְן דְּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר בְּשָׂה, שֶׁנֶּאֱמַר וּפֶטֶר חֲמוֹר וְגו'. רש"י: **[כ]** גְּדוּל כּוֹי. תַּפְדָּה תַּפְדָּה, רַבָּה: **[כא]** וּפְדוּדָה כּוֹי. מִדְּכֹתִיב וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמָתָם וְגו', מֵאֵי בְּהֵמָה תַּחַת בְּהֵמָתָם, שְׁמַע מִנֵּה חַד פּוֹטֵר טוֹבָא. גְּמָרָא: **[כב]** רש"י. דְּבַעוּדוּ בִּיד יִשְׂרָאֵל אֵי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ, דָּאִם כֹּן לָמָּה נוֹתֵן שְׁנֵי טְלָאִים כְּשִׁילְדָה שְׁנֵי זְכָרִים כְּדַתְנֵן בְּמִתְנִיתִין דְּלַעִיל. וְהִתּוֹסְפוֹת כְּתָבוּ דְהִכָּא בְּסִפְקוֹת מִיָּרִי, כְּמוֹ הַסִּיפָא נִכְנָס לְדִיר כּוֹי. וְהַשְׁתָּא אֶפְלוּ כְּשֶׁהִיא עֲדוּן בִּיד יִשְׂרָאֵל: **[כג]** הִכִּי נִקֵּט בְּגִמְרָא בְּהִיָּה לוֹ עֶשְׂרָה כּוֹי. וְכִתְבוּ הִתּוֹסְפוֹת דְּלָרְבוּתָא נִקֵּט עֶשְׂרָה, אִף עַל גַּב שְׁכָלָן וּפִדְיוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר, כְּלוֹן נִכְנָסִים לְדִיר לְהַתְעֵשֶׂר:

פרק א - משנה ה

[כד] לֹא בְּעֵגֶל כּוֹי. נֶאֱמַר כָּאֵן שָׂה וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן בְּפֶסַח שָׂה, מֵה לְהֵלֵן פֶּרֶט לְכָל הַשָּׁמֹות הַלְלוּ, אִף כָּאֵן כּוֹי. גְּמָרָא: **[כה]** הִיּוּ"ד קְמוּצָה. וְהוּא חֲתִיָּה. וְכֹן הוּא בְּכַתוּב, כְּצָבִי וְכֶאֱיִל [דְּבָרִים טו]: **[כו]** נִקֵּט הִכִּי, לְפִי שֶׁהִיא טְרַפּוֹת הַנֶּרְאָה וְנִכְר. אֲבָל וְדָאֵי אֵי הָוָה טְרַפּוֹת אַחֲרֵת נִמִּי הַפְּדִיָּה שְׁפָדָה בּוֹ אֵינָה כְּלוּם: **[כז]** כְּלוּמַר, וְלֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם הוּא חֲתִיָּה אוֹ בְּהֵמָה: **[כח]** דְּמִוֶּרָה בַּה הִתְרָא, דְּקִסְבֵּר כִּיּוֹן דְּשָׂה שְׁאֶפְרִישׁ תַּחֲתִּיו יְהֵא שְׁלִי לָמָּה לִי לְפָדוּתוֹ:

פרק א - משנה ו

[כט] הֲרַמְבַּ"ם. וְתִימָה, דָּאִם כֹּן לְמֵאֵי הוּקֵשׁ כְּלָל, דְּלְפָדִיָּה גּוֹפָה בְּהִדְיָא כְּתִיב. וּבְגִמְרָא מְשֻׁמַּע דְּבִבְאָמַת לִית לְהוּ לְרַבְּנָן הִקְשָׁא דְּפָדִיָּה כְּלָל. וְעִיּוֹ תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק א - משנה ז

[ז] לפדותו. ולא לתנו לפהו. טור: **[לא]** וכלומר לדברי הכל. דלהלכה אף מחיים אסור בהנאה. ועין תוספות יום טוב: **[לב]** הכי תנו במשנה ב' פרק ח' דערכין. ופריך בגמרא דתפוק ליה ממצות גאלה באדון. ומשני, חדא ועוד קאמר:

פרק ב

ב

פרק ב - משנה א

[א] פהנים כו'. ואף על פי שהכהן הוא שיאכל הבכור, חזב הוא להקריבו ולאכל אותו בקדשה. הרמב"ם:

פרק ב - משנה ב

[ב] פרק י' משנה ב'. וכתב רש"י שם, (דהקא) [דהתם] תני לה משום מתנות, והקא משום בכורה:

פרק ב - משנה ד

[ג] פטורין. אפלו לאחר שחלק עם הנכרי בנולדות. טור. כלומר בתוך ימי משך זמן השומא: **[ד]** רש"י. וטעמם, דהא בלא פתחו יש לנכרי שיכות בנולדות, ומפיון דפתח לו אתי לטפווי ליה:

פרק ב - משנה ה

[ה] בגמרא. ומסימים בה, בכור כשב, שיהא הוא כשב ובכורו כשב. בכור עז, שיהא כוי. יכול אפלו יש בו מקצת סימנים, תלמוד לומר אף, חלק. ומסיק מדהנה מצי למכתב אף בכור שור כשב ועז, גי בכור למה לי, אלא למדרש בכלהו כדאמרן. ועין תוספות יום טוב: **[ו]** חיב. הוא הדין נמי בפרה שילדה כמין חמור. אבל ילדה מין סוס, אי נמי חמורה שילדה מין סוס, לא אפשיטו בגמרא:

פרק ב - משנה ו

[ז] אי נמי בזמן הבית, ודכהו לא חזי להקרבה דספק בכור הוא ואיכא למיחש משום חלין בעזרה, לפיכך יאכל נמי במומו. והאי דנקט של ישראל ירעה כוי, משום דבעי למימר וחיב במתנות, דאלו כהן פטור מן המתנות לגמרי, כדמפרש בחלין דף קל"ב כוי. רש"י: **[ח]** וחיב כוי. סתם משנה היא זו. רש"י. ואף על גב דוהשני ירעה דברי רבי עקיבא הו, מפרש רש"י לעיל דמשום וחיב במתנות נסיב לה בישראל. רצונו לומר דרבי שסדר המשניות נסיב בדברי רבי עקיבא והשני כוי, משום דבעי למתני בתר הכי וחיב במתנות: **[ט]** שאף על פי שלא זכה, עשו שאינו זוכה כזוכה, כחכמים דפרק ה' דפאה משנה ב'. ועין תוספות יום טוב: **[י]** דמסקינן בסגיא דנחלקו בכגון שהבכור חי עומד בחצר בעל הבית וכהו רועה כל בהמותיו של בעל הבית. רבי טרפון סבר אקנויי אקני ליה בעל הבית לפהו מקום בחצרו כדי שיזכה הכהן בבכורות כשינולדו מיד דתקני ליה חצרו, דניחא ליה לאינש דתעבד מצוה בממוניה שיגדלו בכורותיו של כהן בחצרו, והנה ליה חצר של שניהם, הלכך חולקים, דברשות שניהם עומד. ורבי עקיבא סבר, כיון דאית ליה פסדא היכא דאיכא ספקא, דמפסיד בעל הבית אי קימא חצר ברשות כהן, לא מקני ליה מדעם: **[יא]** והתוספות כתבו, דאף רבי יוסי הגלילי מודה ואפלו יצאו שני ראשיהם כאחד קאי, דכיון דנקבה יצאה עמו בטלה בכורתו לגמרי כוי:

פרק ב - משנה ז

[יב] בורר. דמסתמא דילדה חדא שבית טפי. ובהכי עביד צריכותא בגמרא, דקא משמע לן דאף בזו פליג רבי עקיבא:

פרק ב - משנה ח

[יג] בורר כו'. דמסתמא הך דלא בכרה שבית טפי. ובהאי נמי עביד צריכותא, דקא משמע לן דאף בזו פליג רבי עקיבא:

ג

פרק

פרק ג - משנה א

[א] ספק. ובגמרא, אמאי ספק, הלך אחר רב בהמות, ורב בהמות מתעברות ויולדות בתוך שנתן, והא ודאי מילד אוליד. ומסיק רבינא, כי אזלינן בתר רבא, ברבא דלא תלי במעשה, אבל רבא דתלי במעשה כגון עביר הבהמה דתלי בהרבעה ואיכא למיחש שמא לא עלה עליה זכר, לא: **[ב]** דמשום עצמה אין בה קדשה, דסמוך מעוטה דנדמה למחצה דנקבות כו'. אלא הכא הינו טעמא דקובריה, כדי לפרסם לפי שאין הדבר ידוע שתהא חררה פוטרת. אבל שליא אינה צריכה פרסום, דכיון שאין שליא בלא ולד הפל יודעין שנפטר מן הבכורה. הר"ן: **[ג]** ונפטר. שחזקתה שהולד בתוכה ורבה עליו הדם והפסידו ובטל. הרמב"ם:

פרק ג - משנה ב

[ד] ומשמע דאיכא למיחש למעוטה, אלא הכא לא אמרינן שאהבה כו'. וקשיא דלא קימא לן כרבי מאיר דחייש למעוטה כו'. אלא כדמסקי התוספות והרא"ש, דהכא שראינה חולבת קדם לידה דודאי החזקה מן המעוט. אבל ודאי בשאר בהמות חלב פוטר:

פרק ג - משנה ג

[ה] ואף על גב דבמשנה גי פרק חי דשקלים מוכח דאין רגילין לשחט בקופיץ, נקט הכא קופיץ, משום דבעי עשיית מקום גדול טפי מסכין כו' לפי שאין קופיץ נוח לחתוך בלא עשיית מקום. ולהכא נמי נקט בכור, דאלו שאר קדשים נשחטים בעזרה ויש שם ספינים מזמנים כו'. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[ו]** ואיכא למידק אמאי תנן שער, דהא בצאן צמר מקרי, והכי תנן במתניתין דלקמן, צמר המדלדל. ונראה לי דמלתא אגב אורחיה קא משמע לן דלא תגז שיער נמי בבכור שור, וכדאיתא בגמרא כו'. תוספות יום טוב. וקשה, אם כן למה חזר ותני במשנה שלש פעמים שער. אלא נראה לי דקא משמע לן רבותא אפלו שער שאינו מסבך כמו צמר אפלו הכי שרי. וכן לקמן אשמועינן רבותא אף על גב דשער אין דרך לפל מעצמו כמו צמר, גם אין דמיו יקרים, אפלו הכי גזרו חכמים שמא ישנה כדי שיפל שער. תוספות חדשים: **[ז]** שלא כו'. שלא יאמרו גזיזה עבד בקדשים. אלא יניחנו מסבך עם הצמר מכאן ומכאן. רש"י: **[ח] התולש**. הכי גרסינן. והינו דצריכי הרמב"ם והר"ב לפרש ואפלו לכתחלה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ד

[ט] וכרבי יהודה דבשחיטה פליגי, דאי כרבי יוסי ובשחטו הא לכלי עלמא שרי, ואלא במת לרבנן אידי ואידי אסור, ואי עקביא אפכא מפעיא ליה, נראה עם הגזה אסור דמיתה קאסרה ליה ובעי קבורה ואינו נראה עם

הגנה מתר דמעקרא תליש. אלא רבי יהודה היא. ואי במת לכלי עלמא
אידי ואידי מיסר אסרי אלא לאו בשחטו, ואי עקבא אידי ואידי משרי
שרי. אלא לאו רבנן היא. גמרא:

ד

פרק

פרק ד - משנה א

א ופרכינן, אדרבה דסמיך ליה לדסמיך ליה. אמר רבה אמר קרא
תעשה, הוסיף לך הכתוב עשיה אחרת בשורף. ואימא שיתין. לא מסרף
הכתוב אלא לחכמים. פרש רש"י, הואיל ולא גלה לך שעור עשיה
שהוסיף, ונדאי לחכמים מסרף שיפרשו לך הטעם, ואחריהם תלך כו'.
גמרא: **ב** אמלאתך בלחוד הוא דמהדר. וכמו שכתב הר"ב במשנה ו'
פרק ג' דתרומות: **ג** קשה, שהרי אין קציר שערים קודם לעמר שבפסח
והיאך אפשר שהחטים גם כן מבשלים בפסח, ומקרא מלא הוא כי
השערה אביב וגו' והחטה וגו' אפילות הנה כו' [שמות ט]. ולכן נראה לי
שרוצה לומר כהתוספות שם שכתבו שגמר זמן בשול התבואה עד העצרת
שמביאין כו'. תוספות יום טוב. ועין תוספות חדשים: **ד** בדקה כו'. צריך
לומר דרבי יוסי לית ליה דרשא דקרא, אלא סבירא ליה דמסברא בעלמא
אמרו חכמים שיטפלו בו ישראל, כדי שתהא הנתינה דרך גדלה וכדכתיב
[שמות כט] למשחה בהם. ועין תוספות יום טוב: **ה** שנאמר כו' בשנה. וכי
יהיה בו מום בשעריך תאכלנו. הרמב"ם:

פרק ד - משנה ב

ו שנתו. דלשנה דידיה מנינן, דאם נולד בניסן רשאי לקימו עד ניסן אחר.
ולא אמרינן מתשרי ששלמה שנת מנין עולם שלמה נמי שנת הבכור. מנא
הני מלי, דאמר קרא שנה בשנה, איזוהי שנה שנקנסה בתברותיה הוי
אומר שנה של בכור, כלומר דכי אזלת אחר שנת הבכור הוי נכנס

בְּחִבְרֹתָהּ, דָּכִי הָיָה לְבַכּוֹר שְׁנָה אַחַת נִכְנָסֶת שְׁנֵי לְמַנְיָן עוֹלָם מִתְשָׁרֵי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ז] **שְׁלֹשִׁים יוֹם**. מִפְּרֹשׁ בְּבִרְיָתָא, מִפְּנֵי הַשְּׁבֵת אַבְדָּה לְבַעָלִים. וּפְרֹשׁ רַשִׁי דְהֵינּוּ כְהֵן. דְּזַמְנִין דְּלֹא מְשַׁכַּח כְּהֵן לְמִיתְבִּיָּה לִיָּה, וְאִם יִשְׁחַטְנוּ מִיַּד יִסְרַח, לְפִיכָּד רַשָּׁאי לְקִימוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ. וְהַתּוֹסְפוֹת פְּרֹשׁוּ דְמִירֵי בִּיד כְּהֵן וְאִין צְרִיךְ עֲכָשְׁיוּ לְבָשָׁר, וְנִתְנוּ לוֹ חֲכָמִים זְמַן שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֲבָל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם מִמֵּתִין עַד שְׁיִמְצָא כְהֵן. עַד כָּאֵן. וּבְרִישָׁא נִמְי דְתַנְן מִתֵּר לְקִימוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ, אִי נָפַל בֵּיהּ מוּם סְמוּדָּה לְשְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ כְּגוֹן חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, מְשַׁלִּימִין לוֹ עוֹד חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ שְׁיָהָא לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיוֹם שְׁנִפְל בּוֹ מוּם, כְּדֹאִיתָא בְּגִמְרָא:

פרק ד - משנה ג

[ח] וְלֹא מְשׁוּם קָנָס. דְּהָא לֹא קִתְּנֵי הוּאִיל וְשַׁחְטוּ, אֶלָּא הוּאִיל וְנִשְׁחַט, מְשַׁמְעֵ אֶפְלוֹ שַׁחְטוֹ אַחַר, וּבְהָא לֹא שִׁיךְ קָנָסָא. הֶרְמֵבִין. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ט] **מִמְחָה**. פְּרֹשׁ הֶר"ב בְּמִתְנִיתִין דְּלִקְמָן, וְהֵשֵׁם נִגְזַר מִן וּמְחָה עַל כְּתָף יָם [בְּמִדְבָּר לַד], שְׁהוּא לְשׁוֹן מִיִּשְׂרָאֵל:

פרק ד - משנה ד

[י] הוּא הָרֵאשׁ שְׁבָאֶרְץ יִשְׂרָאֵל: [יא] לָאוּ מְשׁוּם דְּתִיתִי כְּסוּמְכוֹס. אֶלָּא תִקְנַת חֲכָמִים בְּעִלְמָא הִיא. וְאֵף עַל גַּב דְּאִירֵי בְּכָל מוּם אֶפְלוֹ יְדוּעַ שְׁיִתְיָרְנוּ מִמְחָה עַל יְדוֹ, מִכָּל מְקוֹם חָשִׁיב לִיָּה סִפְקָ קֶצֶת, דְּשָׁמָא לֹא מְזַקִּיק לִיָּה מִמְחָה. וְגַם לֹא פְּלִיגֵי בֵּין מוּם לְמוּם. וְאִי הָוָה מִירֵי בְּדִקְוִין שְׁבַעִין דְּוִקָּא הָוָה נִיחָא טְפִי. תּוֹסְפוֹת: [יב] הֵינּוּ רַבִּי מְאִיר, וְאִשְׁכְּחוּ דְּקִנִּיס שׁוֹגֵג אִטּוּ מִזִּיד, בְּגִטִּין דָּף נִיג. תּוֹסְפוֹת. וּלְפִיכָּד חֲבִיב אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִשָּׂא וְנִתְּן בִּיד. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [יג] וְרִישָׁא דְּמִתְנִיתִין דְּקִתְּנֵי וְנִשְׁחַט דְּלֹא מִתּוֹקְמָא בְּנִשָּׂא וְנִתְּנוּ בִּיד, הֵתֵם קָנָסָא הוּא דְּקִנִּיס רַבְּנָן דְּלֹא לִיתִי לְמִשְׁרֵי מִי שְׁאִינוּ מִמְחָה, לְפִי שְׁרָאִית מוּמִין חֲכָמָה יִתְּרָה הִיא, וְכֹדֹאִיתָא בְּגִמְרָא. הֶרֶא"ש: [יד] וְלָמָּה הִיָּה לוֹ לַעֲשׂוֹת כָּד, הֵלְכָּד הָוִי כְּמוֹ מִזִּיד דְּמִשְׁנָה ד' פְּרָק ה' דְּגִטִּין. תּוֹסְפוֹת: [טו] וְכִינּוּ דְּאִי קִימָא פְּרָה הָוָה מְצִי לְמַהְדֵּר בֵּיהּ וּלְמִשְׁרֵיָּה, מְשַׁתְּכַח שְׁמָה שְׁאֲמַר לָאוּ כְּלוּם הוּא זֶה, וְזֶה שְׁהֶאֱכִילָה לְכַלְבִּים אִיהוּ דְּאֶפְסִיד אֲנִפְשִׁיהּ. רַשִׁי. אֲבָל מִדְּבָרֵי הֶר"ב רִישׁ פְּרָק ג' דְּסִנְהֶדְרִין מְשַׁמְעֵ אֶפְלוֹ נִשָּׂא וְנִתְּנוּ בִּיד פְּטוּר. וְעַיִן מַה שְׁכַתְּבִתִּי שָׁם:

פרק ד - משנה ה

[יז] וּפְרָכִינָן בְּגִמְרָא, אִי הָכִי כִּי אָמַר תָּם וְשָׁקִיל אֲגָרָא נְמִי אָתוּ לְמַחְשָׁדִיה דְּבַעַל מוּם הוּא, וְהָאִי דְּלֹא קְשָׁרִי, סָבַר כִּי הֵיכִי דְּלִשְׁקַל אֲגָרִיה זְמַנָּא אַחֲרִיתָא. וְאֲמָרִינָן דְּלֹא תִקְנוּ לוּ עוֹד שָׁכַר אֶלְא כִּי מִיִּתִּי לִיה בְּתַר הָכִי כְּמָה זְמַנִּי לֹא שָׁקִיל מִיָּדִי. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת, וְאִם תֵּאמְרוּ אֶכְתִּי אָמְרוּ הָאִי תָם הוּא וְשָׁרִי לִיה כִּי הֵיכִי שְׁלֹא יִטְרִיחַ פְּעַם אַחֲרַת. וַיֵּשׁ לוֹמַר כּוֹי, וְעוֹד דְּבִזָּה לֹא יַחְשְׁדוּהוּ שְׁיִתִּיר הָאָסוּר בְּשָׁבִיל טְרַחְתּוֹ שֶׁל פְּעַם שְׁנִיָּה:

פרק ד - משנה ו

[יח] דִּינִיּוֹ. וְלֹא תִנּוּ דִּינוֹ בְּטַל וְעֵדוּתוֹ בְּטַל. מִשְׁמַע דְּלֹא אוֹתוֹ עֵדוּת בְּלִבְד שְׂדוּעַ שְׁנִטְל בּוּ שָׁכַר הוּא שְׁבִטְלָה אֶלְא כָּל עֵדִיּוֹת שְׁהַעִיד וְכָל דִּינִיּוֹ שְׂדוּן, אֶלְא אִם כֹּן יָדוּעַ שְׁלֹא נָטַל בְּהוֹן שָׁכַר. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יח]** וְעֵינֵן מַה שְׁכַתְבִּיתִי פֶּרֶק ד' דְּאָבוֹת מִשְׁנָה ה'. וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת, וְאִם תֵּאמְרוּ וְשַׁחַד לֹא תִקַּח דְּכַתְבֵּי רַחֲמָנָא לְמָה לִּי, וְלֹאֵו פֶּרְכָּא הוּא, דְּתַרִּי מְלִי נִינְהוּ, דְּבַתּוֹרַת אֲגָרָא הִינּוּ שָׁכַר טְרַחוּ, וּבַתּוֹרַת שַׁחַד הִינּוּ לְהַשְׁתַּדֵּל לְדוּנֵי יָפָה וְלְהַפְּדָּ בְּזָכוֹתוֹ, אֶפְלוּ לְזָכוֹת הַזְּפָאִי כּוֹי. עַד כָּאֵן: **[יט]** וְכָל הַפּוֹסְקִים הַמְּלִיצוּ בְּעַדָּם. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּאַרְיִכוֹת. וְעֵינֵן בְּרֵאשִׁית חֲכָמָה בְּפֶרֶק ג' מִשְׁעַר הַקֹּדֶשׁ: **[כ]** דְּאָלוּ לְהַבִּיא וְלִמְלֵאת שָׁרִי: **[כא]** מְעָרָה. אֵינָם מִתְרִים לְקַדּוֹשׁ אֶלְא מִן הַמִּים חַיִּים. הַרְמַבֵּ"ם: **[כב]** וְטַמְאָהוּ. גִּמְרָא, אִיהוּ גּוֹפִיָּה הֵיכִי אֲזִיל, הָא קַעְבֵּר עַל לְנַפְשׁ לֹא יִטְמָא. וּמִשְׁנִינָן בְּשָׁאֵר טַמְאָה דְּלֹא מְזַהֵר עֲלֵיהוּ, כְּגוֹן נְבִלוֹת וְשָׂרְצִים: **[כג]** וְאֵף עַל פִּי שְׁנַמְצָא מְגִיעַ לוּ שָׁכַר לְדוּן, כִּיּוֹן שְׁמַתְבַּטַּל מִמְּלֵאכְתּוֹ יָכוֹל לְטַל שָׁכַר. כְּדָּ פְּסָקוּ הַתּוֹסְפוֹת. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה ז

[כד] וְיִקְנְסוּהוּ כְּפִי רְשָׁעוֹ. הַרְמַבֵּ"ם: **[כה]** לְפִי שְׁהַחֲתוּף נֶכֶר, וְאִינוּ דוּמָה מִמֶּשׁ לְנִקְבוֹת. וּבְגִמְרָא, וְאִידָּ בֵּי עַכְבָּרִי מִיָּדַע יָדִיעַ: **[כו]** וּבְגִדִים. וְנִסְחָא

אחרינא ואריג. ורצונו לומר דבר מחבר דומה לאריג, רצונו לומר
הלבדים :

פרק ד - משנה ח

[כז] פשתן. ירושלמי, ופשתן לאו קסמין הוא. אמר רבי חיננא מפני זרעה :
[כח] ואריג. ופרוש, כעין בגדים כגון הגדילים שהן מעשה עבות מן
הפשתים
עצמו :

פרק ד - משנה ט

[כט] רבי שמעון כו'. טעמיה נמי משום קנס הוא, דהא רבא דעביד עובדא
כותיה וקאמר טעמא, באסורא דגופיה קנסין ליה : **[ל]** זקת. שיכות.
וכבר בארנו אותו ביבמות. הרמב"ם : **[לא]** תרומות ומעשרות. והרמב"ם
העתיק תרומה ומעשר. וכתב, וכן החשוד למעשר שני כו'. ופרש הפסך
משנה, דהכי משמע מדקתני רבי שמעון אומר כל שיש בו זקת תרומות
ומעשרות, דאשני מעשרות קאי. ועין תוספות יום טוב שהאריך, ומסיק,
לכך נראה לי שהרמב"ם לא נתכוון אלא למעשר שני, והאי וכן כו' הוא
פרוש דבריו הראשונים. והא דתני מעשרות, רצונו לומר דגן ותירוש
ויצהר. והשתא ניחא נמי גרסת הספר, תרומות :

פרק ד - משנה י

[לב] אינו כו'. גמרא, זו דברי רבי עקיבא. אבל רבי יהודה אומר החשוד
על השביעית חשוד על המעשרות, דבאתריה דרבי יהודה שביעית חמירא
להו כדתנו סוף פרק ג' דדמאי : **[לג]** ולשון הרמב"ם, כגון טמאת אכלים
וטמאת ידים. וזה לשונו בפרק ח' מהלכות שמטה, שהאכל הטמא הזה
שמכרו בחזקת טהור, אינו מטמא אחרים אלא מדברי סופרים : **[לד]** לא
על זה כו'. לפי שהחשוד במלי דרבנן אין ראוי לחשד אותו במלי

דְּאוּרִיתָא. אָבֵל אִם נֶחְשֵׁד עַל טְמֵאָה דְּאוּרִיתָא הָרִי הוּא גַם כֵּן חֲשׂוּד עַל
הַשְּׂבִיעִית וּמַעֲשָׂרוֹת, וְלִפְיֵךְ אָמַר יֵשׁ שֶׁהוּא חֲשׂוּד עַל הַטְּהָרוֹת. נוֹלַא אָמַר
הַחֲשׂוּד עַל הַטְּהָרוֹת]. הַרְמְב"ם : {לה} זֶה הַכֶּלֶל. קֶצֶת קֶשֶׁה לְשׁוֹן זֶה הַכֶּלֶל, כִּי
שְׂאִינוּ כּוֹלֵל הַשְּׂנוּיִין כְּבָר אֵלֶּא מִלְתָּא אַחֲרִיתָא קַפְסִיק וְתַנִּי. וְעֵין תּוֹסְפוֹת
יוֹם
טוֹב :

ה

פרק

פרק ה - משנה א

{א} בְּגִמְרָא, אֵימַת, אֵילִימָא לְאַחַר פְּדִיוֹנוֹ, הִנְאָתָן לְהַקְדֵּשׁ, הִנְאָתָן לְבַעֲלִים
הוּא, אֵלֶּא לְפָנֵי פְדִיוֹנוֹ, נִשְׁחָטִים, הָא בְּעֵי הַעֲמֻדָה וְהַעֲרָכָה. לְעוֹלָם לְאַחַר
פְּדִיוֹן, וּמֵאֵי הִנְאָתָן לְהַקְדֵּשׁ, אֲדַמְעֵקְרָא, דְּכִיּוֹן דְּשָׂרִי לְהוּ מֵר דְּנִמְכָּרִין
בְּאֵטְלִיז וְנִשְׁחָטִין בְּאֵטְלִיז וְנִשְׁקָלִים בְּלִטְרָא, טְפִי וּפְרִיק מַעֲקָרָא : {ב}
הַמַּעֲשֵׂר. וּפְרָכִינָן בְּגִמְרָא, דְּמַעֲשֵׂר בְּבֵיתִיהָ מִי מִזְדָּבּוּ, וְהַתְנַגָּא אֵינוֹ נִמְכָּר
לֹא חֵי וְלֹא שְׁחוּט כּוֹי. וּמִשְׁנִינָן, בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוּמִים עֶסְקִינָן וּמִשׁוּם
הַשֵּׁב אֲבָדָה נִגְעוּ בְּהוּ וְאוֹקְמוּהָ אֲדֹאוּרִיתָא כּוֹי. דְּשְׁחוּט רַבָּנָן הוּא דְּגִזְרוּ.
וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : {ג} מְסִים רִשׁ"י, וּמַעֲשֵׂר, הִנִּית מְכִירְתּוֹ בִּיקָר
לְבַעֲלִים יִשְׂרָאֵל הוּא, וּמִשׁוּם הִנְאָת הַדִּיּוּט כּוֹי : {ד} וְשׁוֹקְלִין כּוֹי. לְשׁוֹן
הַרְמְב"ם, וְכֹהֲנִים שְׂנֵמְנוּ עַל הַבְּכוֹר מִתְרִין לְשֶׁקֶל כּוֹי. וְכַתֵּב הַכֶּסֶף מִשְׁנָה,
וּמִפְּשֻׁטָא מִשְׁמַע דְּאָרִישָׁא קָאִי דְּקִתְנִי דְּבְכוֹר בְּעַל מוּם אֵינוֹ נִשְׁקָל בְּלִטְרָא :
{ה} וְגִמְרִינָן גְּאֵלָה גְּאֵלָה מִחֲרָמִים : {ו} אֲסַמְכְּתָא בְּעִלְמָא הוּא.
דְּמִדְּאוּרִיתָא לֹא מִתְסַר מְכִירְתּוֹ אֵלֶּא תַמִּים חֵי, דּוּמִיָּא דְּתַמּוּרָה. כְּסָף
מִשְׁנָה :

פרק ה - משנה ב

{ז} וְאָף עַל גַּב דְּבַמְשָׁנָה א' פְּרָק ד' כְּתֵב דְּמִדְּכָתִיב וּבְשָׂרָם לְשׁוֹן רַבִּים אָף
בְּעַל מוּם בְּמִשְׁמַע, הָא אֲמָרִינָן בְּסַגִּיא דְּהִכָּא דְּבַבְעַל מוּם כְּתִיב הַטְּמֵא

וְהִטְהוֹר יַחְדּוֹ יֹאכְלֵנוּ, וּמָה טָמֵא שְׂאִינוּ אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים קָלִים אוֹכֵל בְּבִכּוֹר,
זֶר שְׂאוֹכֵל בְּקִדְשִׁים קָלִים אֵינוּ דִין שְׂיֹאכֵל בְּבִכּוֹר. וְכָתְבוּ הַתּוֹסֵפוֹת דְּאֵתִי
קַל וְחֹמֶר וּמְפִיק מִהֶקְשָׁא וְנֶאֱכָל לְזָרִים, מֵאַחַר דְּמִתּוֹקְמָא הֶקְשָׁא דְחִזָּה
הַתְנוּפָה בְּתָם: **[ח]** אַף עַל פִּי כּוּי. אֵין פּוֹנְתוֹ שְׂיֹאַרְע בּוּ מוּם בְּשַׁעַת הַקְּזָה
בְּהֶכְרַח, לְפִי שְׂמוּדָה רַבִּי שְׂמַעוֹן בְּפָסִיק רִישִׁיה וְלֹא יָמוּת, אָבֵל הוּא אוֹמֵר
שְׂאִין חוֹשְׁשִׁים אִם יֹאַרְע בּוּ מוּם אַחַר הַהֶקְזָה לְפִי שְׂהוּא דְבַר שְׂאִין מִתְפּוֹן
וְלֹא נִפְל בּוּ הַמוּם מִחֲמַת הַהֶקְזָה בְּהֶכְרַח כְּדִי שְׂנַדְמָה אוֹתוֹ לְפָסִיק רִישִׁיה.
וּלְפִיכֵד בְּאַרוּ בְּגַמְרָא שְׂהֶלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּהָא, דְּהָא קִימָא לֹן כְּוִתִּיה בְּדַבְר
שְׂאִינוּ מִתְפּוֹן דְּמַתֵּר. הַרְמַב"ם:

פרק ה - משנה ג

[ט] מִשְׁמַע דְּלֶהֱלַךְ כְּתַב בֵּן, דְּלַרְבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא אֶצְטְרִיךְ, דְּדַלְמָא לֹא אָמַר
אֶלָּא בְּתָם, וְעוֹד שְׂלֹא פִּרְשׁ דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי. וְדַבְרֵי תִימָה הֵן כּוּי, דְּכָל זֶה
אֶלִיבָא דְרַבִּי מֵאִיר בְּגַמְרָא, אָבֵל רַבְּנָן דְּזֶה הַכָּל דְּסִיפָא פְּלִיגִי דְּדוֹקָא
בְּתָם. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[י]** כְּלוּמַר, הֵיוּ"ד בְּשַׁבְּ"א וְהֵה"א בְּפִתְח.
וְהוּא לְשׁוֹן צוּוִי וְאַזְהָרָה: **[יא]** שְׂהָרִי אֵינוּ יוֹדַע שְׂעַל יָדֵי מוּם שְׂיַעֲשֶׂה בּוּ
יִשְׁחַט, אֶלָּא אִם בֵּן נִפְל מֵאֱלִיו. רִשִׁי: **[יב]** רִשִׁי. וְאַנִּי תִמָּה דְּמַכְדֵי הַטְּלַת
מוּם בְּבִכּוֹר אֲסוּר הוּא לְגַבִּיה. וּבִסְגִיָּא לֹא קָאמַר אֶלָּא דְלֹא אֵתִי לְמַסְרָךְ.
וּיְכוּלְנִי לְפָרֵשׁ דְּסַרְכִיָּה לֹא מִיַּדִּי הוּא, שְׂאִינוּ אֲסוּר לְגַבִּיה. כֵּן נִרְאֶה מְפָרוּשׁ
הַרְמַב"ם: **[יג]** כְּדִילִיף לִיה בְּגַמְרָא מְקָרָא. וְעֵין תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]**
שְׂלֹא שְׂאֵלִם הַקְּסָדוֹר מַה טִּיבּוּ אֶלָּא הֵם עֲצָמָם מְסִיחִים לְפִי תָמָם כּוּי.
רִשִׁי:

פרק ה - משנה ד

[טו] בְּכּוֹר. אֵיל מְנַגַח, רוֹדְפוֹ לְאָדָם לְנַגְחוֹ, וּבְעָטוֹ אָדָם לְבִכּוֹר וְעֵשֶׂה בּוּ
מוּם, יִשְׁחַט עָלָיו וְאַפְלוּ הִיָּה כְּהֵן, לְפִי שְׂלֶהֱצַלְתּוֹ נִתְפּוֹן. רִשִׁי: **[טז]** גְּמָרָא,
פְּשִׁיטָא, מַהוּ דְּתִימָא צְעָרִיה ^[מִה שְׂרַדְפוֹ] הוּא דְקָא מְדַכֵּר. קָא מִשְׁמַע לֹן: **[יז]**
שֵׁישׁ מוּמִין שְׂאִין רְאוּיִין לְבֹא בְיַדִּי אָדָם, כְּגוֹן בְּעַל חֲמֵשׁ רַגְלִים אוֹ עֵינוּ
אַחַת גְּדוּלָה כְּשֶׁל עֵגֶל אוֹ קִטְנָה כְּשֶׁל אֲוִז, דְּהֵוִי מוּם שְׂאִין אָדָם נַחֲשָׁד עָלָיו.
רִשִׁי: **[יח]** צְרִיךְ עֵיוֹן, דְּמִיַּדִּי הוּא טַעֲמָא אֶלָּא מְשׁוּם דְּחִישִׁינָן לְגוּמְלִין,
וְאִם בֵּן מֵאִי אִירָיָא כְּהֵן רוּעָה, אֶפְלוּ שְׂאִין רוּעָה נְמִי לֹא כּוּי. וּמִיהוּ רִשִׁי
מְפָרֵשׁ לְקָמוֹ בְּהָא, דְּאִיכָא בֵּין תַּנָּא קָמָא לְרַבִּי מֵאִיר דְּלַתְנָא קָמָא שְׂנִי

כהנים שאינם רועים נאמנים ושנים שהם רועים אינם נאמנים על של רבם, דלא חישינו לגומלים אלא ברועים דקאי גביה וסבר אעיד את רבי והוא יעידני כשיתן לי ישראל בעלמא בכור. גם דברי הר"ב דלקמן יש לפרש כך. ולפיכך יש לומר דדיק לכתב כהן רועה, לומר דאיכא בין רועה לאחר, דרועה אפלו שנים אינם נאמנים, ושאינם רועים פשהם שנים נאמנים. ודיק נמי לכתב להעיד על הבכור של אחר, לומר שכשאינו אלא אחד המעיד אפלו על אחר שאינו רבו נמי לא. וממילא דאפלו אינו רועה נמי, דחשש דרועה ליתא אלא ברבו. כך נראה לי לישיב דבריו שבחכמת לשונו משמיענו זאת. ובעקר סמך על המסקנא. ועין תוספות יום טוב: **יט** תמהני, דהא לא אמר רבי מאיר אלא החשוד. ובגמרא ורש"י ותוספות נמי ליתא אלא בכהנים. אבל שאינו כהן אפלו חד מהימן: **כ** החשוד כו'. דהינו כהנים שנחשדו על הבכורות. רש"י. וכתב הטור, מפני שיש להן טרח גדול לטפל בו עד שימות. ועין תוספות יום טוב שהאריך: **כא** ולא קשיא אהלכתא דסוף פרק ד' דדמאי החמרים שנכנסים לעיר כו' דחישינו לגומליו, התם ששניהם לפנינו ובידיהם למכר איכא חששא דגומליו, מה שאין כן הכא דלמיחש דמעיד עכשיו כדי שיגמל לו לאחר זמן כשיבא לידו בכור ויטיל בו מום, לחשש גומליו כי האי לא חישינו. וכל שכן לפרוש רש"י דההיא דדמאי בשפלי אמנות בידו דמוכח דבא למכר ולא להצניע ולכך חישי לגומליו. אך בלא זה לא קשה מידי, דלא פסק כרבן שמעון בן גמליאל אלא בבכור. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ה

כב מפני שהוא עון כרת. הרמב"ם. ועין סוף פרק ד': **כג** ואף על פי שלא פרטו בשם לומר ישראל פלוני. ואף על גב דבמשנה ה' פרק ד' דדמאי תנן, קח לי ממי שהוא נאמן כו' אינו נאמן, מאיש פלוני הרי זה נאמן, התם אי אמר סתמא מצי לאשתמוטי לומר בעיני היה נאמן כו'. ועין תוספות יום טוב: **כד** והכי לישנא דגמרא. וכתבו התוספות, לישנא דקרא נקט. אבל גבי חכם שיך לשון התרה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ו

כה טרפה. פרוש שנטרפה בודאי. דאלו מספק כל בהמה בחזקת שאינה טרפה ואינה צריכה בדיקה, דבדיקת סרכות דבראה אינו אלא מדרבנן.

אָבֵל בַּבְּכוֹר תִּנּוּן וְנוֹדַע שְׁלֵא הָרְאָהוּ, שְׂאָף עַל פִּי שְׂאֲפָשֶׁר שְׁיֵשׁ בּוֹ מוּם,
סְתָמָא בְּחִזְקַת שְׂאִין בּוֹ מוּם. וְעוֹד, אֶפְלוּ נִמְצָא בּוֹ מוּם כִּיּוֹן שְׁנִשְׁחַט שְׁלֵא
עַל פִּי מִמַּחֲהָ אָסוּר, כְּדֹאֲפִסְק הַלְכָתָא כְּרַבִּי מֵאִיר, בְּמִשְׁנֵה גִי פֶרֶק דִּי.
סְמִיעַ: [כו] כְּלוּמַר, שְׁכֹן דְּרַךְ טְרַפָּה שְׁנִמְכָּרַת בְּזוּל. וְהָא וְדָאִי שְׂאָם מְכָרָה
בִּיקָר שְׁמַחֲשֵׁב כְּפִי הַדְּמִים שְׁקִיבַל: [כז] וְאֲנִי תַמָּה, שְׂאָף עַל פִּי שְׂאֲסוּר
בְּהִנָּאָה, אֵינּוּ תוֹפֵס אֶת דְּמִיו, שְׂאִין לָךְ דְּבַר שְׁתוּפֵס אֶת דְּמִיו לְהִיּוֹת כְּמוֹהוּ
אֶלָּא עֲבוּדָה זָרָה וְשְׂבִיעִית. אָבֵל נִרְאָה לִי דְהֵינּוּ טַעֲמָא דְלֵא תְנִי גַבִּי בְּכוֹר,
דְּאָף עַל גַּב דְּבִמוּמוֹ שְׂרִי אֶפְלוּ לְנַכְרִי כְּדִתְנִן בְּמִשְׁנֵה ב', מְכַל מְקוּם לֵא
שְׂכִיחָא לְמַעַבְדַּד הַכִּי, לְפִי שְׂיִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים הֵן וּמְחַבְּבִים דְּבַר שְׁהִיָּה עֲלִיו
קְדוּשָׁה שְׁלֵא לְהֶאֱכִילוּ לְכָלֵב וּלְנַכְרִי. וְאִין הַכִּי נְמִי אִי אֲתִרְמִי דְמְכָרוּהוּ
דְּדִינוּ שְׁוָה:

ו

פרק

פרק ו - משנה א

[א] שְׁתַּעֲכַב בְּהָ צִפְרוֹן. רַשִׁי: [ב] וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת, בְּדֵל אֲזוֹן [עמוס ג]
מִתְרַגֵּם הַסְּחוּס דְּאוּדְנָא. עַד כָּאן. וְאִם כֵּן הֵה"א שְׂרִישִׁית. אָבֵל הַרְמַבִּי"ס
הָעֵתִיק סְחוּס. וּבְפֶרֶק י"ד דְּנִגְעִים מִשְׁנֵה ט' כְּתַב הַר"ב תְּנוּדָה זֶה גְּדַר
הָאֲמָצְעִי שֶׁל אֲזוֹן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ג] מִשְׁמַע שֶׁהוּא הָעוֹר שְׁבַתְחִתִּית
הָאֲזוֹן. וְלְשׁוֹן הַטּוֹר, הָעוֹר שְׁבַשְׁפַּת הָאֲזוֹן. עֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ד]
נִסְדָּקָה. תְּנִי רַבֵּן הַסְּדָק, כָּל שֶׁהוּא. גְּמָרָא: [ה] גְּמָרָא, וְאִימָא מָה הַפְּרֵט
מִפְּרֵשׁ כּוֹי וּבּוֹטֵל מִמְּלֵאכְתּוֹ כּוֹי אָף כָּל כּוֹי, אֶלְמָה תִּנּוּן נִפְגְּמָה אֲזוֹנוֹ. וּמִשְׁנֵי
כָּל מוּם רַע רַבּוּיָא הוּא. וּפְרֵשׁ רַשִׁי וְלֵא דְרַשִׁינָן לִיָּה בְּכָלֵל וּפְרֵט. וּפְרַכִּינָן,
אִי הַכִּי מוּמִין שְׁבִיסְתֵּר נְמִי, אֶלְמָה תִּנּוּן כּוֹי, בְּעֵינָן מוּם רַע וְלִיכָא. וּפְרֵשׁ
רַשִׁי, מוּם רַע לֵא מְקָרִי אֶלָּא בְּגִלּוּי שְׁמִנּוּלוֹ כּוֹי:

פרק ו - משנה ב

{ו} שְׁנֵקֵב כּוֹי'. בְּכֻלָּהוּ כָּתַב הַרְמַבְיִים שֶׁהוּן בְּכָל שָׁהוּן, וּשְׁלֹשָׁה מוּמִין אֵלּוּ, בְּכֻלָּל חֲרוּץ הָאָמוּר בִּתְוֹרָה: **{ז}** דִּק כּוֹי'. כְּתִיבִי בְּמוֹמֵי אָדָם. וּבִתְוֹרַת כְּהֻנִים, מְנִין לִתֵּת אֶת הָאָמוּר בְּבִהְמָה בְּאָדָם בְּבִהְמָה, תִּלְמוּד לומר גָּרַב גָּרַב לְגִזְרָה שְׁוּה, יִלְפֵת יִלְפֵת לְגִזְרָה שְׁוּה: **{ח}** בְּשָׁחַר כּוֹי'. לְשׁוֹן הַרְמַבְיִים וְאִם צָמַח בְּשָׁחַר שׁוּם דְּבַר בְּמָה שֶׁנִּרְאָה לְעִין וְנִמְשָׁד בְּלָבוֹן:

פרק ו - משנה ג

{ט} דְּסָגִי לִיָּה בְּגִשְׁמִים. רְשִׁי:

פרק ו - משנה ד

{י} דְּנִגְמָם מִמִּילָא מְשֻׁמַע, וְלֹא בִיַּדֵי אָדָם. אֲבָל הֵיכָא דְתַנּוּן גּוּמָם מְפָרֵשׁ הַרְבֵּי כּוֹרַת. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמִשְׁנֵה ד' פָּרָק ב' דְּכֻלָּאִים. וּלְשׁוֹן הַרְמַבְיִים שֶׁנְּחַתְכוּ, וְנִמּוּקוֹ כּוֹי': **{יא}** וְהַפְּנִימִיּוֹת כּוֹי'. שֶׁהָרִי בְּעֵת שֶׁפּוֹתַחַת פִּיָּה וְצוֹנַחַת הֵן נִרְאִין חֲסָרִין. הַרְמַבְיִים:

פרק ו - משנה ה

{יב} גְּמָרָא. וּמַעֲשָׂה שֶׁהָיָה. וְאֵל תִּתְּמָה, שֶׁהָרִי בְּטִרְפוֹת אֶתְהָ מוֹצֵא כּוֹן בְּנִטְלָה הַטָּחוּל:

פרק ו - משנה ו

[יג] פִּרַשׁ רִשְׁיִי, דְּכָל בְּהֵמָה יֵשׁ לָהּ לֶכֶל בַּיְצָה כִּיס אֶחָד, לְפִי שְׁהַכִּיס חֲלוּק בְּאִמְצָעֵיתוֹ וּמִבְּחוּץ נִכְרַשׁ הָרִי בְּאִמְצָע הוּא מְשַׁקֵּעַ וְנִרְאִית בּוֹ שׁוֹרָה הַעֲמִיקָה. עַד כָּאן. וְהוּא הַדִּין דְּנִחְשָׁב בְּאִידָד פְּרָקִין גְּבִי מוּמֵי אָדָם. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יד]** רִשְׁיִי. וְלֹא אֶתּוֹ לְאִפּוֹקֵי אֶפּוּזוֹ בְּאִלְיָן, דְּהָא אִיכָּא נְמֵי הָתָם דְּתַנִּי אֶפּוּזוֹ. אֲלָא נִרְאָה לִי דְאֶתִּי לְאִפּוֹקֵי הַגְּרָסָא שְׁהַעֲתִיק הַרְמְבִ"ם דְּגָרְס הַרְגִּיזוֹ: **[טו]** לֹא דִיק בְּלִישְׁנֵיהּ שְׁכָתַב וְדִגְמָתוֹ. דְּהָא הִיא גּוֹפָה הִיא, דְּאִדְהָכָא אֶתְמַר אֶתְמַר הָתָם:

פרק ו - משנה ז

[טז] דְּכָל יֵתֵר כְּנִטוּל דְּמֵי. גְּמָרָא. וְהוּא שְׁיִהִיָּה זֶה הַיְתֵר מֵרֵאשׁ עֶצֶם הַתַּחְתּוֹן וּלְמַעְלָה. טוֹר: **[יז]** קְלוּטוֹת. וְזֶהוּ קְלוּט הָאִמּוֹר בְּתוֹרָה. כְּדִתְנִיָּא בְּגִמְרָא: **[יח]** רִשְׁיִי. וְהֵנָּה נִרְאָה לְפִי זֶה שְׁפִשְׁהֲשֵׁנִי בְּתוֹדֵי הַכֶּסֶל עֶצְמוֹ הָרִי הִיא גְבוּהָה וְהוּי מוּם. וְאִף בְּפָרוּשׁ הַרְמְבִ"ם כְּתוּב כֵּן, אָמְרוּ כְּסוּל זֶה שְׁרָגְלוֹ אַחַת בְּתוֹדֵי הַכֶּסֶל. עַד כָּאן. אֲבָל בְּגִמְרָא אֲשַׁכְּחֵן דְּהִכִּי תִנְיָא, כְּסוּל שְׁרָגְלוֹ אַחַת בְּתוֹדֵי הַכֶּסֶל וְרָגְלוֹ אַחַת עַל גְּבִי הַכֶּסֶל. וְנִרְאָה לִי לְהַגִּיָּה כֵּן בְּפָרוּשׁ הַרְמְבִ"ם. וְכָתַב עוֹד, כְּסוּל נִגְזֵר מִן כְּסָלִים: **[יט]** שְׁנֵשְׁמֵטָה כּו'. וְכַגּוּן דְּלֹא אֲעַפּוֹל נִיבִיָּה. דְּאִי אֲעַפּוֹל נִיבִיָּה, טְרַפָּה נְמֵי הוּי. רִשְׁיִי. וְכָתַב הַרְמְבִ"ם, שְׁזָה שְׁרוּעַ הָאִמּוֹר בְּתוֹרָה. וְהִכִּי תִנְיָא בְּתוֹרַת כְּהֵנִים, זֶה שְׁנֵשְׁמֵטָה יִרְכּוּ. וּבְגִמְרָא, שְׁנֵשְׁתַּרְבְּבָה יִרְכּוּ. וּפִרַשׁ רִשְׁיִי שְׁאַחַת מִיִּרְכּוֹתָיו גְּדוּלָּה מִחֲבַרְתָּה:

פרק ו - משנה ח

[כ] וּפִיּוֹ. הִינּוּ בְּשַׁפְּתַיִם, כְּדִמְסָקִינוּ בְּמִתְנִיתָיו דְּלִקְמוֹן. וְאִף עַל פִּי שְׁאִינוּ חַד כְּשֵׁל חַזִּיר שְׁהוּא חַד כְּשֵׁפּוּד:

פרק ו - משנה ט

[כא] הגדי. לרבותא נקטיה, דאפלו הגדי שדרך אזניו להיות מוטות וכפולות. הרמב"ם: **[כב]** עצם. לכאורה נראה לפרש דתנוך קרוי עצם לפי שהוא גשם חזק דומה לעצם. אבל הרמב"ם כתב ענין עצם הוא גוף אחד וגלם אחד כמו שנטל גלם אחד רך וכפלו. גזור ממה שנאמר [שמות כד] וכעצם השמים לטהר. עד כאן. טעמו, שאף על פי שהוא דומה לעצם, זה מחמת חזקו, אבל אינו עצם באמת: **[כג]** אבל הרמב"ם כתב, מי שהיתה אזנו כפולה לשתיים כו' ובלבד שיהיו לו שני סחוסים, אבל אם אין לה אלא סחוס אחד, והרי הוא כגוף אחד שנכפל, פשר. וכתב בית יוסף, שהוא מפרש בזמן שהוא עצם אחד הינו לומר שהאזן הנוסף אינו עצם בפני עצמו. ועין תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה י

[כד] דאי לא תימא הכי הא תני במשנה ב' שאין מומין בלבן. גמרא: **[כה]** עצם. כל עצם שבגלוי שנקרץ בו חרוץ הרי זה מום, והוא בכלל חרוץ האמור בתורה. הרמב"ם: **[כו]** אחת גדולה כו'. אבל שתיקה גדולות או שתיקה קטנות לא הוי מום, דמחמת בריותא יתרתא או כחישותא יתרתא הוא דהוי. אבל אחת גדולה כו', אי מחמת בריותא הוא, תרוניהו בעי מיברא כו' או תרוניהו בעי מיכחש. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **[כז]** ולא כו'. ועד כמה תהא מתברתה קטנה דמכשירין, תניא כו' אפלו אינה בשניה אלא כפול, כשרה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה יא

[כח] כך הגהתי מפרוש רש"י. שאין לפרש שדעתו כהרמב"ם שכתב כל מרבית עגלים כן ואינו מום לפי שגדלים לאחר מכאן, דאם כן הנה ליה להר"ב לכתב נמתחות עד למטה דהינו למטה מן הערקוב: **[כט]** ואי משום סיפא פסולי המקדשין נפדין עליהו, הא נמי פשיטא, משחט שחטינו, מיפרק פרקינן מבעיא. גמרא: **[ל]** הרמב"ם. וצריך לומר דלית לן למימר דכליל טפי מהני, משום דבהני דבית דין של אחריהו אמרו שהו מומין. אבל גרסתנו בגמרא, אידי דתנו שלשה הוסיף ואמרו לו לא שמענו את אלו, וקתני ואתי כחידאי [דרבי חנינא בן אנטיגנוס ורבי חנינא בן גמליאל וסלקא דעתא פליגי רבנו עליהו] קא סתים בכלהו על אלו מומין שוחטים כו':

פרק ו - משנה יב

[לא] בין בפנים בין מבחוץ. גמרא: **[לב]** וכיון דיבש מבפנים לא [מתסי]. רש"י. ונמוקו עמו, שהרי יבש בין מבפנים בין מבחוץ נמי מום קבוע הוא כדלעיל, שמע מנה דיבשות נמי לא יוכל להרפא. ומכל מקום גרסתנו בגמרא דמצרית לח מבפנים ויבש מבחוץ. וכן כתב רש"י עצמו בפרוש החמש פרשת תבא. תוספות יום טוב. ומוהר"מ שם העתיק לשון רש"י בהפך, לח מבחוץ. תוספות חדשים: **[לג]** וזקן כו'. בגמרא יליף להו מקרא: **[לד]** ושנעבדה כו'. דתנו רבנן מן הבהמה, להוציא רובע ונרבע. ומן הצאן, להוציא את הנוגח. והר"ב לא דקדק בלשונו, שפתח ברובע וסיים בנרבע: **[לה]** וכן רבנן נמי לא קימו אלא אאנדרוגינזוס, אבל טמטום [דבבהמה שאין זכרותו ונקבותו במקום אחד], מטיל מים במקום זכרות, זכר, ובעי למתביה לכהן [ואפלו הכי לא נשחט במקדש דנראה כבעל מום. ומטיל מים במקום נקבות, ספק, חישינו שמא נהפך זכרותו לנקבותו. ואף על גב דמעוט הוא, כיון דאשתני אשתני]. הרא"ש:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] כל זה יליף להו בתורת כהנים: **[ב]** יותר כו'. גמרא, דאמר קרא כל איש אשר בו מום מזרע אהרן, איש ששנה בזרעו של אהרן. פרש רש"י, איש השנה בזרעו של אהרן הוא דבעי מומא, הא אין שנה בזרעו של אהרן בלא מומא נמי מפסל. ובפרק קמא כתב, שנה בזרעו שדומה לבני אדם: **[ג]** שקוע. וכן גרס הרמב"ם. ומפרש, שיהיה דמות ראשו כמו שנתן ידו על גבה ראשו ונתפשט עד שבלטו צדדיו. ומי שראשו כדמות זה קורין אותו בערבי קוב"י. ובחבורו כתב, מי שאמצע קדקדו שוקע למטה כמי שדחקו בידו: **[ד]** לא דרבי יהודה לא סבירא ליה הך דרשא, דאם כן לפלוג בכלהו. אלא דסבירא ליה דחתיכת בשר בעלמא הוא, ואינו בכלל שאינו שנה. וכן הוא בגמרא:

פרק ז - משנה ב

{ה} שְׁהוּא פְּסוּל. כְּדֹאֵיתָא בְּגִמְרָא: **{ו}** מְלִשׁוֹן גַּב הַמְזַבְּחַ. עַל גְּבֵי חֲרָשׁוּ חוֹרְשִׁים. רַמְבַּ"ן: **{ז}** וּלְשׁוֹן הַרְמַבְּ"ס עַל עַפְעָפִי עֵינָיו:

פרק ז - משנה ג

{ח} אֵיזְהוּ כוֹ'. וּלְשׁוֹן חָרוּם מְלִשׁוֹן [ויקרא כז] כָּל חָרָם אֲשֶׁר יִחָרֵם, וְהַחֲרַמְתִּי עֲרִיקָהּ, עֵינֵי חֲרָבָן. וַיִּקְרָא חָרוּם כִּי הַחֲטָם הַדֶּרֶת פָּנִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ אֵין מְעִידִין אֶלָּא עַל פְּרָצוּף פָּנִים עִם הַחֲטָם. וְאֲשֶׁר אֵין חֲטָמוֹ כְּתָאֵר בְּנֵי אָדָם צוֹרְתוֹ חֲרָבָה. הַרְמַבְּ"ס: **{ט}** לְמַעַלָּה כוֹ'. דִּתְנֵנוּ רַבָּנָן, בְּעֵינֵנו, כָּל מָה שֶׁבְּעֵינֵנו, מִכָּאֵן אָמְרוּ שְׁתֵּי עֵינָיו כוֹ': **{י}** מִפְּנֵי כוֹ'. אֲנִשְׁרוּ רִיסֵי עֵינָיו קָאֵי. רִשְׁ"י: **{יא}** וְדוּחַק זֶה לָזָה. הַרְמַבְּ"ס: **{יב}** כֶּךָ כָּתַב הַרְמַבְּ"ס בְּהַדְיָא דְלוֹקָה. אָבֵל רִשְׁ"י כָּתַב עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה, דְּהִכִּי מִשְׁמַע, הַשְּׁוֹה בְּזָרַע אֶהְרֹן וְאֵין בּוֹ מוּם הוּי כְּהֹן וַיַּעֲבֹד, שְׁאֵינּוּ שְׁוֹה לֹא יַעֲבֹד. וְלֹאֵו הִבָּא מִכָּלֵל עֵשֶׂה עֵשֶׂה. וְעֵין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ז - משנה ד

{יג} עֵינָיו כוֹ'. אֵף עַל גַּב דְּבַבְהֶמָה לֹא הָוָה מוּמָא בְּשִׁתְיָהּן שְׁוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעִיל פֶּרֶק ו' מִשְׁנָה י', הִכָּא מְשׁוּם שְׁאֵינּוּ שְׁוֹה בְּזָרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֹן מִפְּסִיל אֵף בְּשִׁתְיָהּן שְׁוִין. גְּמָרָא: **{יד}** קִטְנוֹת. אֵף עַל פִּי שִׁשְׁתִּיהֶן קִטְנוֹת. דוּמִיָּא דְעֵינָיו. וְזֶה לְשׁוֹן הַרְמַבְּ"ס, מִי שֶׁשְׁתֵּי אֲזָנָיו קִטְנוֹת הַרְבֵּה וּמִי שֶׁשְׁתֵּי אֲזָנָיו נְפוּחוֹת דּוּמוֹת לְסַפּוּג. הַרְמַבְּ"ס: **{טו}** רִשְׁ"י. שֶׁהַסְפּוּג צָמַר הֵיָם כוֹ' כְּשִׁשׁוּאָבֶת מִים הִיא מִתְנַפַּחַת וּנְקֵבִיהָ מִתְרַחֲבִים, וּכְשִׁכּוֹבֶשֶׁן אוֹתָהּ וּמוֹצִיאִין מִמֶּנָּה מָה שֶׁשְׁאָבָה הִיא מִתְיַבֶּשֶׁת וְנִכְוָצֶת וְכָל נִקְבִיהָ נֶעֱשִׂים צָרִים. וְאִם כֵּן דוּמָה לְכֶשֶׁהִיא רִיקְנִית. וְלְהַרְמַבְּ"ס שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסִמוּךְ, דּוּמָה לְכֶשֶׁהִיא מְלֵאָה, דְּהַשְׁתָּא הוּי כְּמוֹ הַפֶּךָ מֵאֲזָנָיו קִטְנוֹת:

פרק ז - משנה ה

[יז] שִׁפְתוֹ כּוֹי. וְאַפְלוֹ אֵין בָּהּ עֵצָם. מַה שְּׂאִין כֵּן בְּבַהֲמָה. מִשּׁוּם דְּהוּי שְׂאִינוֹ שְׁוֹה כּוֹי: **[יח]** יוֹצֵא. רַב בְּנֵי אָדָם מְקוּם טְבוּרָם דּוֹמָה לְגַמָּא בְּשִׁטַּח הַגּוֹף. וַיֵּשׁ מֵהוּן שְׁטַבּוּרָן בּוֹלֵט עַל שְׁטַח הַגּוֹף דּוֹמָה לְיַבְלֵת: **[יח]** אֵין כּוֹי. לֹא זְכָרָם הֵנָּה מִפְּנֵי שְׁהֵם מִיַּחְדִּים בְּאָדָם, לְפִי שְׂכַבְרָ זְכָר שְׁהֵם גַּם כֵּן מוּיָמִי בְּהֵמָה. אֲמַנְסִי זְכָרָם לְהוֹדִיעָדָּ שְׂאֵלוֹ הַמוּמִין הֵם הַנְּקָרָאִים בְּתוֹרָה מְרוּחַ אֲשָׁד. הַרְמַבִּי"ם: **[יט]** רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר כּוֹי. דְּאֵי כְּתִנָּא קָמָא הָוָה לִיהַ לְכַתְּבַ חֲסַר אֲשָׁד. גְּמָרָא: **[כ]** מִשְׁמַע שְׁתֵּי בִיצִיו. וְכַדְאֲמַר אֲשָׁכִיו לְשׁוֹן רַבִּים. וְהָא דְכַתְּבַ קָרָא מְרוּחַ אֲשָׁד לְשׁוֹן יַחִיד, פְּרוּשׁ שְׂאִין לוֹ שׁוּם אֲשָׁד. וְלֹא דְמִי לְאֵין לוֹ אֶלָּא בִּיצָה אַחַת כּוֹי, דְּשִׂאֲנִי הֵתֵם שְׁנַבְרָא מִתְחַלַּת בְּרִיתוֹ חֲסַר בִּיצָה אַחַת. פְּסָף מִשְׁנָה: **[כא]** רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר כּוֹי. גְּמָרָא, דְּאֵי כְּרַבִּי יִשְׁמַעֵאל מִמְרוּחַ אֲשָׁד מִבְּעֵי לִיהַ. פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי, דְּהָא מִי"ם דְּמְרוּחַ מִשְׁמַשְׁתַּת הִיא: **[כב]** רַבִּי חֲנִינָא כּוֹי. גְּמָרָא, דְּאֵי כְּרַבִּי עֲקִיבָא רוּחַ אֲשָׁד מִבְּעֵי לִיהַ. אֶלָּא שְׁמַרְאִיו חֲשׁוּכִין, וְקִסְבַּר גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין. פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי, גּוֹרְעִין חֵי"ת מְמָרוּחַ, וְאֶלְיָף מֵאֲשָׁד, וּמוֹסִיף זֶה בְּמְקוּם זֶה וְהוּי מְרָאוֹ חֲשָׁד:

פרק ז - משנה ו

[כג] אֲבַל לְהַרְמַבִּי"ם לֹא פֶרֶשׁ בְּמִתְנִיתִין אֶלָּא עֵקֶל בְּלָבַד. דְּפִיקָה יוֹצֵאָה מִגּוֹדְלוֹ לֹא הָוִי פְּרוּשׁ דְּבַעַל פִּיקָה. וּמְפָרֵשׁ בַּעַל פִּיקָה הוּא שְׁתֵּהָא עֵקְבוֹ מֵאַחַר רַגְלָיו בּוֹלְטַת וַיּוֹצֵאת יוֹתֵר מִן הָרְאוּי: **[כד]** בְּגְמָרָא, לֹא תִימָא דְטֵרְפָא וְלֹא סְדִיקָה, אֶלָּא פִּיּוֹן דְּטֵרְפָא אֶף עַל גַּב דְּסְדִיקָה. פֶּרֶשׁ רִשְׁיִי טֵרְפָא קְלוּשָׁה. וְהָעֵרוּדָּ פֶרֶשׁ רְחֻבָהּ וּמִשְׁוָה: **[כה]** אֲצַבְעוֹתָיו. בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו. הַרְמַבִּי"ם: **[כו]** הַפֶּרֶק. פֶּרֶק רֵאשׁוֹן הַסְמוּדָּ לְכַף הַיָּד. הַרְמַבִּי"ם: **[כז]** וְתִימָה, דְּלִקְמֹן מְפָרֵשׁ הַר"ב כֹּל שְׁכָן אִם הָיָה בְּיָדוֹ אַחַת חֲמִשׁ וּבְיָדוֹ אַחַת שֵׁשׁ דְּהוּי מוּם כּוֹי, וְהָאִידָּ תְּלִי טַעְמָא הֵכָא בְּהוֹאִיל וְחֲתִיקָה כּוֹי. וְהַרְמַבִּי"ם כְּתַב, אִם חֲתַדָּ אֶת הַיְתֵרָה כְּשֵׁר, וְאִם הָיָה בָּהּ עֵצָם אֶפְלוֹ חֲתִיקָה פְּסוּל. וְלְדַבְּרָיו פְּרוּשׁ וְחֲתִיקָה כְּלוּמַר אֶפְלוֹ חֲתִיקָה: **[כח]** עֵשְׂרִים וָאַרְבַּע. לִישְׁנָא דְקָרָא נְקֻט. רִשְׁיִי. וּבְגְמָרָא עֲבִיד צְרִיכוּתָא אֶקְרָא: **[כט]** הַפּוֹשִׁי. לְפְרוּשׁ הַר"ב לְעִיל שְׁמַרְאִיו חֲשׁוּכִים שְׁחַר וְאִינוֹ כְּכוּשִׁי, וְכֵן נִרְאָה שְׁפָרֵשׁ הַרְמַבִּי"ם, קֶשֶׁה פּוֹשִׁי לְמָה לִי, דְּכָל שְׁכָן הוּא. וְרִשְׁיִי פֶרֶשׁ הֵתֵם שְׁחַר כְּכוּשִׁי. וּבְגְמָרָא רַבִּי חֲנִינָא בֶן אֲנִטִיגְנוֹס לֹא תִנִּי פּוֹשִׁי: **[ל]** וְהַשְּׁמֵר שְׁמָא

תעלה על דעתך שאלו השמות נאמרו על הגונים, לפי שאינן אלא שמות לבני אדם שיש בהן אלו הגונים. הרמב"ם: **[לא]** פסולין כו'. אף על גב דכבר תני יתר עליהו באדם כו', משום דבתורת כהנים רצו למילף בקל וחמר אדם מבהמה עד דמרבי ליה מקרא, להכי קאמר אף על גב דכשרין בבהמה פסולין באדם:

פרק ז - משנה ז

[לב] אותו כו'. כגון אהרן ובניו. ודכותיה תיש ובנו אסור. ומתניתין חנניא היא דאמר [חליו דף עה] נוהג אף בזכרים. גמרא: **[לג]** ושנעבדה כו'. לא גרסינן. ואפשר משום הא דברכות [דף לב], אמר רבי יוחנן כל כהן שחרג את הנפש לא ישא את כפיו, שנאמר [ישעיה א] ידיכם דמים מלאו. וכל שכן לעבודה, והוא הדין למגלה עריות. אלא דקשה לי דאם כן לתני דפסולים באדם. וגם לא ראיתי להרמב"ם שפסלן באדם: **[לד]** משום דמסתמא ניחא להו להרבים. תוספות:

ח

פרק

פרק ח - משנה א

[א] יש כו'. אין מאמרו באלו הארבעה חלקים על מי שלא קדמו שום דבר בשום פנים שהוא בכור, לפי שזה דבר מבאר, אבל על מי שהוא בכור ואף על פי שקדמה לו לידה, שאין חוששין לאותה קדימה. הרמב"ם: **[ב]** שאפלו נולד הנפל פלו אינו מפקיע את הבא אחריו, שאין לבו דוה עליו. וכל שכן אם יצא ראשו מת. והאי דנקט ראשו, משום בכור לכהן נקט ליה, וביציאת ראשו הוי ילוד ופטר את אחיו מבכור לכהן. רש"י, ועין תוספות יום טוב: **[ג]** משמע דליש מפרשים נמי סנדל חתיכת בשר. ולא משמע כן מדבריו פרק קמא דכרתות משנה ג'. ועין תוספות יום טוב: **[ד]** הבא כו'. תניה משום בבא דבתרא דפליג בה רבי יוסי: **[ה]** ואינו כו'.

פרק ח - משנה ב

[ו] ונראה עוד מדבריו שבהכרח תמות: **[ז]** דרך לידה. רש"י. ועין תוספות יום טוב: **[ח]** וסברא תמוהה היא זו, דמסתברא לשון לידה משמעויותו כדרך לידה של כל העולם. ובגמרא, רבי שמעון לטעמיה דאמר תלד לרבות יוצא דפן. ופרש רש"י, לרבות דהוי לידה מעליא ויושבת עליו ימי טמאה וטהרה, הלכך גבי וילדו לו נמי לידה מעליא חשיב ליה, דגמרינו מהתם:

פרק ח - משנה ג

[ט] ונקט האב משום סיפא דבעי למתני מת האב. רש"י: **[י]** נתנו. כלומר כדיו נתנו. שהרי כל שלא חלקו הרי החוב על הנכסים אף לרבי מאיר, ומחייבים לתת: **[יא]** ותימה, דרבי מאיר אית ליה בררה [בדמאי פ"ז מ"ד]. ויש לחלק בבררה היכא דמתני בפרוש כגון שני לגין שאני עתיד להפריש. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[יב]** וכן כתב הרמב"ם. ואיכא למידק טובא, דהא במשנה וי מפרש דרבי יהודה סבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמא וטרין ממשעבדי, ואם כן אפלו סבירא ליה לרבי מאיר דלקוחות הן, גבי. והתוספות כתבו דטעמא דרבי יהודה דהכא נמי משום דסבירא ליה ככתובה בשטר דמא. ועוד קשה הלכתא אהלכתא דדמאי [שם] דבדאורייתא אין בררה. ועוד קשה דלקמן פסקו דלא כותיה. לכך נראה לי דודאי טעמיה דרבי יהודה כמו שקתבו התוספות. ומיהו אגן דלא קימא לו הכי הא דפסקינן הכא לרבי יהודה, לאו מטעמיה, ולא מטעמא שקתבו הר"ב והרמב"ם, אלא כמו שקתב הרא"ש דבטלה מחלקת ולא מטעם בררה אלא דסברא מחלטת היא דיתמי פרעא דאבוהון לפרע חובותיו. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ד

[יג] ולא הצרף לכתב כן אלא משום סיפא, דבהו אצטרף דלא בריר לן כו'. בית יוסף: **[יד]** שלשים יום. ויום אחד. כדתנן בסוף פרק ד' דערכין, דשלשים יום דבכור [שלשים] ויום אחד: **[טו]** וכן פרש לקמן במשנה ו'. וכן פרש רש"י. והתוספות כתבו דבתנן פרש כן, דאפלו קים לן ביה דכלו לו חדשיו, בבן חדש תלה רחמנא: **[טז]** רבי מאיר כו'. צריך שום צריכותא אמאי תני תו פלוגתא זו. תוספות:

פרק ח - משנה ו

[יז] או דלמא, כי אין מלמדו לעלמא [דלא משתעי מבכור ודערכין, כמו אי הוה כתיב חדש במידי אחריןא], אבל לגופיהו [כגון בכורי דורות מבכורי מדבר דאידי ואידי בבכור הוא משתעי] מלמדו. גמרא: **[יח]** שיביא ראיה. ונסח אחר, שיאמרו לו. וזה לשון רש"י, עד] שיאמרו לו לכן שצוה אביו בשעת מיתתו שלא נפדה. ובאמירה סגי בלא עדות גמורה כו'. ולא שיקד כאן עד שיביא הכהן ראיה, דיכול לומר לכהן אחר יהביה אבא. אי נמי לאו בעל דין דידי את דיהבינא לכהן אחר. ועין תוספות יום טוב: **[יט]** ורש"י בפרוש המשנה כתב, מצות פדיתו של אב זה היתה על אביו שמת: **[כ]** ואם תאמר, היכי טריף ממשעבדי במקום שיש בני חורין, ואפלו כי פריק לבריה מתחלה אפתי ליהדרו לקוחות אהני חמש שפדה בהן בנו. ויש לומר, דהכא מלקוחות שקנו מאביו, לפיכך אין חוזרין על נכסים שקנה הוא. תוספות: **[כא]** והתוספות העתיקו לשון רש"י, דמירי שנשתעבדו כו':

פרק ח - משנה ז

[כב] חמש כו'. אשם בכסף שקלים וערכין, לא אצטרף ליה למתני, דבהדיא כתיב בהו בשקל הקדש. תוספות: **[כג]** שהרי בריש פרק קמא דקדושין כתב שהפירוטה משקל חצי שיערה. ושם בסגיא דף י"ב, שמאה תשעים ושתים פרוטות בדינר, וכל סלע ארבעה דינרין, מעתה צא וחשב: **[כד]** שהן קצובין. גמרא: **[כה]** בשקל כו'. אף על גב דכבר תני במנה צורי, איצטרף למתני תו, משום אונס ומוציא שם רע דלא כתיב בהו שקל, וסלקא דעתך אמינא דהא דתני רישא במנה צורי כל חד וחד כי דיניה

קאָמַר, דְּהִיכָא דְכָתִיב שְׁקָלִים יְהִיב שְׁקָלִים צוּרִי, וְהִיכָא דְלֹא כְּתִיב שְׁקָלִים יְהִיב זִוְזִי בְּעֵלְמָא, קָא מְשַׁמַּע לֹן דְּמִילָף יְלָפִי מְהַדְּדִי בְּכֶסֶף קְצוּב מְכֶסֶף קְצוּב. גְּמָרָא: **[כז]** שִׁיר נְמִי רְאִיוֹן, דְּלִבִּית שְׁמַאי שְׁתֵּי כֶּסֶף וּלְבִית הֵלֵל מְעָה כֶּסֶף, וְתַנִּי רַב יוֹסֵף, שְׁלֹא יָבִיא סוּגָה לְעֲזָרָה:

פרק ח - משנה ח

[כז] לא כוי. בגמרא ובתורת פהנים יליף להו מקראי. ועין תוספות יום טוב:

פרק ח - משנה ט

[כח] ולא כדמשמע דשעור השבח יניח בקרקע לפשוט, אלא כדכתב רש"י וזה לשונו, אלא שמין מה שהיו שוין בשעת מיתת אביהו, והבכור שנטל שני חלקים בקרקעות יתן מעות לפי מה ששנה שבח חלק השני שנטל בשביל הבכורה, ואותן מעות יחלקו בין כלם. עד כאן. והיא מימרא דרב נחמן בבבא קמא דף צ"ה: **[כט]** כבמחזק. לא ידעתי למאי נפקא מנה תנן כבמחזק: **[ל]** פרוש, בשבח ששבחו נכסי האב אחר מיתת האב. וכגון שמת יעקב בתי ראובן שמעון ולוי בניו ולא הספיקו לחלק בנכסים עד שמת ראובן ויבם שמעון את אשתו, כשבא שמעון לחלק עם לוי בנכסי האב נוטל שני חלקים בקרו, לא בשבח. וזה מכרח לפרש. שאין לפרש דרצונו לומר בשבח דנכסי האב, דבנכסי האב אינו חולק עם אחיו אלא הכל שלו בין קרו בין שבח כוי. כן כתב המגיד: **[לא]** כגון שמת אחיו ואחר כך אביהם, לא יטל חלק אחיו. שם:

פרק ח - משנה י

[לב] תימה, דאם כן מאי איריא ביובל, אפלו בלא יובל נמי כוי. וצריך לומר דליכא פגם משפחה עד היובל שאז כל הירשות חוזרות וזו אינה

חוזרת ונכר שהם קבורים בשל אחרים. תוספות. ועין תוספות יום טוב: [ג] אבל שאר ירשת אשתו אינה חוזרת. ואף על גב דפסק הר"ב בפ"ק ט' דכתבות דירשת הבעל דרבנן היא, הא מסקינן התם שחכמים עשו לה חזיק כשל תורה. ועין תוספות יום טוב:

ט

פרק

פרק ט - משנה א

[א] דבשב ולא תעשה מצי למעקר דבר תורה כמו שמצינו בריש פ"ק י' דיבמות. ועוד, דאין אסור אכילה קדם עשור, אלא חכמים קבעו זמן כדלקמן משנה ו'. ועין תוספות יום טוב: [ב] ששניהם נקראים שם. הרמב"ם. וכמו שכתב הר"ב בפ"ק קמא משנה ד':

פרק ט - משנה ב

[ג] כלומר, אף על פי שיש אמצעי, כגון הרועה עצמו או כליו של רועה, אין מצרפו, שאין מצרף אלא עדר כו'. ומיהו מה שכתב הר"ב אותן האמצעיות, לאו דוקא שיהיו דוקא הרבה באמצע, דאפלו אחד באמצע ותשעה מכאן ותשעה מכאן מצטרפות, כיון שהאמצעי עם כל אחד מהצדדין ראוי למנין עשרה כדאיתא בגמרא: [ד] הירדן כו'. גליף ליה מקרא

פרק ט - משנה ג

ה כְּתָבוּ הַתּוֹסֵפוֹת, תִּימָה, דְּבָרִישׁ פֶּרֶק ד' דְּרִשְׁיֵנּוּ לִיה לְהִנִּי קְרָאִי לְעֵנְיֵן בְּכוֹר. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָא דְּדְרִשְׁיֵנּוּ לִיה בְּכוֹר, מְשׁוּם דְּכְתִיב בְּכוֹר, אֲבָל מֵאַחַר דְּאַפְקִיָּה רַחֲמָנָא בְּלִשׁוֹן עֵשְׂיָה דְּרִשְׁיֵנּוּ לִיה לְמַעֲשֵׁר, מְשׁוּם דְּבְכוֹר לֹא שִׁיךְ עֲשִׂית קְדָשָׁה. וְעֵינֵי תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **ו** וְזֶה לִשׁוֹן רִשְׁיִי, הָאֲחִים שְׁהוּ שְׁתַּפְּיֵן, כְּשֶׁהוּ חִיבִין בְּקִלְבוֹן, כְּדַמְפְּרֵשׁ לְקַמֵּן שְׁחֲלָקוּ בְּנַכְסֵי אָבִיהֶם וְאַחַר כֵּךְ נִשְׁתַּתְּפוּ: **ז** דְּאַפְכָּא לִיכָּא לְמִימְרָא, לְפִטְרָא בְּכוֹר מִשְׁתַּתְּפוּת מְדַכְתֵּיב יְהִיָּה לָדָּ, וּלְחֵיב מַעֲשֵׂר בְּשְׁתַּתְּפוּת מְדַכְתֵּיב בְּקִרְכָּם כּוּי וְאִם אֵינּוּ עֵנְיֵן כּוּי, דְּכִינּוּ דְּהִנִּי קְרָאִי תַרְוִיְהוּ בְּכוֹר כְּתִיבִי, אֵינּוּ לָנוּ לְקַיָּם בּוֹ הַכְּתוּב הַמְּקַל וְלִתְּנוּ הַכְּתוּב הַמְּחַמֵּיר בְּאִם אֵינּוּ עֵנְיֵן כּוּי. וְעוֹד, דְּהָא בְּכוֹר חֲמוּר מִמַּעֲשֵׂר, דְּקָדִישׁ מְרַחֵם וְכָלוּ לְכַהֵן:

פרק ט - משנה ד

ח וְיֵאָכְלוּ בְּמוֹמֵן לְבַעֲלִים. רִשְׁיִי. וּבְגִמְרָא, דְּכְתִיב כִּי מִשְׁחַתֵּם בָּהֶם מוֹם בָּם וְגוֹי. וְתִנִּי דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל, כָּל מְקוּם שְׁנֵאֲמַר בּוֹ הַשְּׁחַתָּה אֵינּוּ אֵלָּא עֲרוּהָ וְעִבּוּדָה זָרָה כּוּי, וְכָל שְׂאִין הַמוּם פּוֹסֵל בּוֹ אֵין דְּבַר עֲרוּהָ וְעִבּוּדָה זָרָה פּוֹסֵלִין כּוּי. וּמַחִיר אֶתְקַשׁ לְאַתְנָן. וְטַמְטוּם וְאַנְדְּרוּגִינּוּס סַפְקָא הוּא, הַלְכָד מַמָּה נִפְשָׁד מַעֲשָׂרוֹ. וְקִשָּׁה דְּבִסוּף פֶּרֶק ו' פֶּסֶק הַר"ב [דְּאַנְדְּרוּגִינּוּס] בְּרִיָּה בְּפִנֵּי עֲצָמָה הוּא. וְאַפְשָׁר דְּאִין הָכִי נִמִּי דְּלֶהֱלַכְהָ אֵינּוּ נִכְנָס לְדִיר, וְאִין לְמַדִּין מִן הַכְּלָלוֹת אֶפְלוּ בְּמְקוּם שְׁנֵאֲמַר בְּהוּן חוּץ. וְעֵינֵי תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **ט** וּבְכָל מְקוּם דְּחָשִׁיב בְּמִשְׁנֵה כְּלָאִים רְגִיל לְדַלְגַּ נְדָמָה כְּאֵלוּ הוּא בְּכָל כְּלָאִים. תוֹסֵפוֹת: **י** וְיִתּוֹם. תִּימָה, דְּכִינּוּ דְּמַקְדָּשִׁים יְלַפִּינּוּ, אֲמַאי לֹא תֵּנּוּ לִיה בְּשׁוּם דּוּכְתָא כּוּי. וּבְכֶסֶף מִשְׁנֵה בְּשֵׁם הַר"י קוֹרְקוּס תַּרְצֵי, דְּבְכָלל יוֹצֵא דָּפֵן הוּא. דְּבְגִמְרָא אֲוִקְמִינּוּ לֵהּ, בְּזָה פִּרְשׁ לְמִיתָה וְזֶה לְחַיִּים, וְקִימָא לָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם. אִם כֵּן אִם נוֹלַד לְאַחַר מִיתָה אֵין זֶה יְלוּד. וְלִכְדָּהּ הַשְּׁמִיטוֹ הַרְמַב"ס. עַד כָּאן. וְהַתְּנָא נִקְטִיָּה בְּחַד דּוּכְתָא מְשׁוּם דְּהָא אִיתִיָּה עַל כָּל פְּנִים. וְעֵינֵי תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב: **יא** כֵּךְ הִגְהַתִּי. דְּבְבְרִיתָא תִּנִּי אֶת הַחֲחִיָּה, וּפִרְשׁ רִשְׁיִי, זֶהוּ הַנְּלוּד. וּמְסִיִּם דְּכִינּוּ דְּעוֹר מִהִנִּי לְנִלְדָּה דּוּמָה כְּמוֹ שְׂאֵמוֹ קִימָת:

פרק ט - משנה ה

יב וְכְתָבוּ הַתּוֹסֵפוֹת, וְתַפּוּק לִיה דְּאִין מְקַדִּישִׁין בְּיוֹם טוֹב. וּמְסָקִי, כִּינּוּ דְּעֵשִׂירִי קְדוּשָׁא אֶפְלוּ לֹא קָרָא עֵשִׂירִי כְּדַלְקַמֵּן בְּסוּף פֶּרְקִין, לֹא מִתְסַר

הַקִּדְשׁוֹ בַּיּוֹם טוֹב: **[יג]** בְּאַחַד בְּאַלּוּל. וְטַעַמֶיהָ כְּתַב הַר"ב בְּרִישׁ פְּרָק קמ"א
דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. וְיִרְאֶה דְלִדְיָה נְמִי בְכ"ט בְּאַב מְעַשְׂרִין, דְּהָא בְּעֵינֵי הַפְּרָא.
דְּמִשׁוּם הַכִּי אֲמַרִינְן בְּגִמְרָא דְחֲדָא וְעוּד קְאָמַר כּו'. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט - משנה ז

[יד] וְלֹא כּו'. דְּתַנּוּ רַבִּנּוּן, תַּחַת הַשֶּׁבֶט, מְצוּה לְמַנּוּתוֹ בְּשֶׁבֶט. לֹא מְנַאֵן
בְּשֶׁבֶט אוֹ שְׂמַנְאֵן רַבּוּצִין אוֹ עוֹמְדִין מִנִּין, תְּלַמּוּד לומר עֲשִׂירֵי קִדְשׁ מְכַל
מְקוּם: **[טו]** וְלִית לִיה לְהֵאִי תֵנָא הַמְרַבָּה בְּמַעֲשָׂרוֹת מְעַשְׂרוֹתֵינוּ מְקַלְקְלִין.
וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טז]** וְקָשָׁה, דְּאִם כֹּן הוּא לִיה לְמִילָף כְּפִשׁוּטוֹ, מַה
פְּמַעֲשֵׁר דְּגוֹן נָטַל אֶחָד מְעַשְׂרָה בְּלֹא הַעֲבַרְתָּ שֶׁבֶט. וַיֵּשׁ לומר, דְּמִסְתַּמָּא אֵין
דְּרַךְ לְהֵיוֹת כְּלָם שְׁוִים וְאִינוּ דוֹמָה לְמַעֲשֵׁר דְּגוֹן כָּל כָּד. תּוֹסְפוֹת. וְעֵין
תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יז]** מְדַבְּרֵי הַר"ב נִרְאֶה דְגָרַס כְּלָן פְּטוּרִין. וְהוּא דוּמְיָא
דְּסִיפָא כְּלָן יִרְעוּ: **[יח]** וְתִימָה, דְּלֶהֱקַל לֹא הוּא לִיה לְמִימַר, דְּלֹא בְּטָלִי
בְּרַבָּא. תּוֹסְפוֹת: **[יט]** עֲשִׂירֵי וְדָאִי אָמַר רַחֲמֵנָא, וְלֹא עֲשִׂירֵי סִפְק. גְּמָרָא.
וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט - משנה ח

[כ] מְקַלְקְלִין. דְּאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, כִּיּוֹן דְּאֵין יָכוֹל לְהַפִּיר אֵיזָה קִדְשׁ מְשֻׁהוּ
לְחֻבְרוֹ, וְנִתְכַּוְּנוֹ לְקָרוֹת שְׁנִיָּהֶם עֲשִׂירֵי וּבִבְת אַחַת קְרָאִם, לֹא דְמִי לְקָרָא
עֲשִׂירֵי עֲשִׂירֵי וְאַחַר כָּד הָאֶחָד עֲשֵׁר עֲשִׂירֵי. תּוֹסְפוֹת: **[כא]** שְׁלָמִים. יְלִיף
לִיה בְּגִמְרָא מְקָרָא: **[כב]** דְּתַמּוּרַת בְּכוֹר קְרָבָה. כְּדִתְנִין בְּסוּף פְּרָק ג'
דְּתַמּוּרָה. וְלִפְיֵךְ הָאֶחָד עֲשֵׁר עֲצָמוֹ הוּא תַמּוּרָה וְאִינוּ עוֹשֶׂה תַמּוּרָה: **[כג]**
אֶחָד עֲשֵׁר כּו'. אָבֵל תְּשִׁיעֵי נְאָכַל בְּמוּמוֹ, דְּאֶפְתִּי לֹא אֲבָרַר לִיה עֲשִׂירֵי.
גְּמָרָא. וְעֵין עוּד: **[כד]** הַכֶּלֶל. לְאֶתּוּיֵי יָצָא עֲשִׂירֵי וְלֹא דְבַר, דְּעֲשִׂירֵי מְאָלִין
קִדְשׁ. גְּמָרָא: